

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут людини
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
(О. Б. Жильцов)
«01» 09 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Неврологічні основи логопедії

для студентів

спеціальності	016 Спеціальна освіта (шифр і назва спеціальності (тей))
освітнього рівня	першого (бакалаврського) (назва освітнього рівня, ОКР)
освітньої програми	016.00.01 Логопедія (шифр і назва освітньої програми)
спеціалізації (за наявності)	_____ (назва спеціалізації)

Київ – 2020

Розробники:

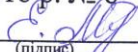
Дубовик Олена Михайлівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти;

Мартинчук Олена Валеріївна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Викладач:

Дубовик Олена Михайлівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри спеціальної
Протокол від 30.08. 2018 р. № 8

Завідувач кафедри (підпис) (О.В. Мартинчук)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником
освітньої програми Логопедія)
(назва освітньої програми)

30.08. 2018 р.

Керівник освітньої програми (підпис) (О.В. Мартинчук)

Робочу програму перевірено

03.09. 2018 р.

Заступник директора (підпис) (Р.О. Павлюк)

Пролонговано:

на 20 19 /20 20 н.р. Мартинчук О.В. «29» серпня 20 19 р.
Протокол № 8
(підпис) (ПІБ)

на 20 20 /20 21 н.р. Мартинчук О.В. «24» серпня 20 20 р.
Протокол № 13
(підпис) (ПІБ)

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р.
Протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р.
Протокол №__
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання		
	денна		заочна
Неврологічні основи логопедії			
Вид дисципліни	обов'язкова		
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська		
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120		
Курс	2		-
Семестр	3	4	-
Обсяг кредитів	2	2	-
Обсяг годин, в тому числі:	60	60	-
Аудиторні	28	28	-
Модульний контроль	4	4	-
Семестровий контроль	15	15	-
Самостійна робота	13	13	-
Форма семестрового контролю	екзамен		-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: сформувати у студентів знання і розуміння структури та механізмів мовленнєвих розладів, обумовлених органічними ураженнями структур центральної нервової системи, порушеннями функцій другої сигнальної системи внаслідок органічних уражень кори півкуль головного мозку.

Завдання:

- формувати загальні компетентності: інформаційну, креативну;
- формувати фахові компетентності: соціально-методичну, медико-біологічну, психолінгвістичну, діагностико-корекційну, консультативну, логокорекційну, деонтологічну.

3. Результати навчання за дисципліною:

- знати і розуміти теоретичні засади з дисципліни «Неврологічні основи логопедії»: теорії, концепції, принципи, ключові поняття;
- уміти продемонструвати базові медико-біологічні знання з професії у процесі забезпечення психолого-педагогічного супроводу осіб з порушеннями психофізичного розвитку з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей та індивідуальних освітніх потреб у спеціальних та інклюзивних закладах дошкільної та загальної середньої освіти, реабілітаційних установах;
- уміти продемонструвати на достатньому рівні володіння навичками використовувати різні спеціальні технічні засоби, які допомагають дітям з неврологічними розладами в їх пізнавальній діяльності та встановленні контакту з оточуючим світом;

- знати і розуміти вікові анатомо-фізіологічні особливості людини в нормі та при порушеннях сенсорних і мовленнєвих систем;
- знати і розуміти термінологію порушень мовлення, які обумовлені неврологічною симптоматикою;
- знати і розуміти основні структури організації мовленнєвої діяльності;
- уміти виявляти основні неврологічні захворювання, які призводять до порушень мовлення;
- знати основні прояви алалії, афазії, дизартрії, дислексії, дисграфії, заїкання;
- уміти аналізувати на базовому рівні результати комплексного медико-психолого-педагогічного обстеження осіб з психофізичними порушеннями на основі клініко-психолого-педагогічних класифікацій порушень мовленнєвого розвитку;
- знати і уміти оцінити структуру порушеного розвитку при порушеннях мовлення та функцій сенсорних систем; потенційні можливості розвитку різних сторін особистості кожної з категорії дітей з такими порушеннями;
- уміти продемонструвати на достатньому рівні володіння навичками працювати самостійно та в групі (у процесі виконання завдань на практичних заняттях);
- уміти діяти згідно з принципами деонтології, пов'язаними з професійною діяльністю вчителя-логопеда; уміти продемонструвати усвідомлення педагогічних, психологічних та соціальних наслідків у сфері професійної діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт						
		Аудиторна:					Самостійна	
		Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні		
Неврологічні основи логопедії								
Змістовий модуль 1. Неврологічні основи мовленнєвої діяльності								
Тема 1. Нервова система та її сенсомоторні області	7	2	2	-	-	-	3	
Тема 2. Основні етапи психомоторного і мовленнєвого розвитку людини	7	2	-	2	-	-	3	
Тема 3. Неврологічні механізми організації мовленнєвого акту	9	2	2	2	-	-	-3	
Модульний контроль	2							
Разом	25	6	4	4	-	-	9	

Змістовий модуль 2. Патологія нервової системи							
Тема 4. Система моторики. Рухові порушення	8	4	2	-	-	-	2
Тема 5. Чутлива система і симптоми її ураження	10	4	2	2	-	-	2
Модульний контроль	2						
Разом	20	8	4	2	-	-	4
Разом за I семестр	45	14	8	6	-	-	13
Змістовий модуль 3. Неврологічні основи патології мовлення							
Тема 6. Порушення вищих коркових функцій.	8	2	2	2	-	-	2
Тема 7. Центральні органічні форми мовленнєвих порушень. Дизартрії.	6	2	2	-	-	-	2
Тема 8. Порушення мовлення внаслідок вроджених і набутих органічних уражень центральної і периферичної нервової системи. Афазія.	6	2	-	2	-	-	2
Тема 9. Алалія як системне недорозвинення мовлення.	6	2	-	2	-	-	2
Модульний контроль	2						
Разом	28	8	4	6	-	-	8
Змістовий модуль 4. Реактивні порушення мовлення у дітей							
Тема 10. Розлади темпу і ритму мовлення (мовленнєві неврози). Заїкання. Мутизм.	8	4	-	2	-	-	2
Тема 11. Етіологія та патогенез розладів читання та письма.	7	2	2	-	-	-	3
Модульний контроль	2						
Разом	17	6	2	2	-	-	5
Разом за II семестр	45	14	6	8	-	-	13
Підготовка та проходження контрольних заходів	30						
Усього за змістовий модуль «Неврологічні основи логопедії»	120	28	14	14			26
Усього за навчальну дисципліну «Неврологічні основи логопедії»	120	28	14	14			26

5. Програма навчальної дисципліни

Програма змістового модуля «Неврологічні основи логопедії»

Тема 1. Нервова система та її сенсомоторні області.

Предмет і завдання курсу «Неврологічні основи логопедії».

Ознайомлення з сучасними даними про структурно-функціональну мовленнєву діяльність.

Класифікація нервової діяльності. Функції центральної нервової системи. Функції периферичної нервової системи. Поняття про основні типи коркової діяльності. Локалізація вищих коркових функцій. Вчення О.Р. Лурія про три функціональні блоки головного мозку людини. Функціональна асиметрія півкуль головного мозку в нормі та при патології.

Ключові слова: нервова система, нейрон, синапси, рефлекс, рефлекторна дуга, рецептор, аналізаторні системи, головний мозок, функціональні блоки, функціональна асиметрія, асоціативна кора, системогенез, вищі психічні функції.

Рекомендована основна література [1, 2, 4]

Рекомендована додаткова література [5, 7, 9]

Тема 2. Основні етапи психомоторного і мовленнєвого розвитку людини.

Вивчення онтогенезу психофізичних функцій та мовленнєвої діяльності. Вивчення онтогенезу мовленнєвої діяльності при патології при різних формах мовленнєвих порушень у дітей.

Ключові слова: філогенез, онтогенез, гемостаз, вищі психічні функції, рухові функції.

Рекомендована основна література [3, 4]

Рекомендована додаткова література [5, 7]

Тема 3. Неврологічні механізми організації мовленнєвого акту.

Анатомо-фізіологічні механізми мовлення. Периферична, провідникова і центральна частина мовленнєвої функціональної системи. Периферичний відділ мовленнєво-слухового і мовленнєво-рухового аналізатора і їх значення у формуванні і функціонуванні мовленнєвої діяльності. Загальна анатомо-фізіологічна характеристика черепно-мозкових нервів. Основні провідні шляхи спинного і головного мозку.

Ключові слова: лімбічна система, ретикулярна формація, пірамідна система, гнозис, праксис, парез, параліч, апраксія, атоксія агнозія, аутоагнозія, анозогнозія, паракінези.

Рекомендована основна література [2, 5]

Рекомендована додаткова література [7, 8, 12]

Тема 4. Система моторики. Рухові порушення.

Система довільних рухів. Ураження пірамідної системи. Ураження екстрапірамідної системи. Види рухових порушень. Ураження мозочка.

Ключові слова: рефлекс, рухові функції, синдром, парез, центральний параліч, периферичний параліч, синкінезії, пірамідна система, екстрапірамідна системи, гіпокінетично-гіпертонічний синдром, гіперкінетично - гіпотонічний синдром.

Рекомендована основна література [2, 3, 5]

Рекомендована додаткова література [5, 7, 9]

Тема 5. Чутлива система і симптоми її ураження.

Види і типи розладів чутливості. Синдроми ураження чутливих шляхів на різних рівнях. Порушення чутливості, які спостерігаються при локалізації патологічного процесу на різних рівнях висхідних провідних шляхів.

Ключові слова: чутливість, біль, каузалгія, парастезії, анастезії, гіпестезія, гіперстезія, гіперпатія.

*Рекомендована основна література [1, 3, 5]
Рекомендована додаткова література [2, 5, 7]*

Тема 6. Порушення вищих коркових функцій. Апраксія і агнозія. Класифікація порушень мовлення. Порушення емоційно-психічної сфери.

Ключові слова: праксис, гнозис. апраксія, агнозія.

*Рекомендована основна література [1, 3, 5]
Рекомендована додаткова література [2, 4, 8]*

Тема 7. Центральні органічні форми мовленнєвих порушень. Дизартрії.

Класифікація дизартрій, клініко-неврологічна характеристика дизартрій. Дизартрії, обумовлені центральними парезами м'язів артикуляційно-фонаційного апарату, загальна характеристика. Неврологічні ознаки периферичних парезів артикуляційно-фонаційних м'язів.

Ключові слова: дизартрія, дизонтогенетичні ураження, енцефалопатичні ураження, гіпертонія, гіперрефлексія, бульбарна дизартрія, псевдобульбарна дизартрія, екстрапірамідна дизартрія, мозочкова дизартрія.

*Рекомендована основна література [1, 3, 5]
Рекомендована додаткова література [3, 5, 10]*

Тема 8. Порушення мовлення внаслідок вроджених і набутих органічних уражень центральної і периферичної нервової системи. Афазія.

Нейропсихологічна класифікація афазій, локалізація осередку ураження та патологічні механізми. Причини виникнення у дітей і дорослих. Патологічний механізм динамічної та еферентної афазії. Форми афазії з центральним дефектом порушення експресивного мовлення. Форми афазії з центральним дефектом порушення імпресивного мовлення.

Ключові слова: сенсорна афазія, моторна афазія, семантична афазія, анартрія, парафазії.

*Рекомендована основна література [1, 3, 5]
Рекомендована додаткова література [2, 5, 7, 10]*

Тема 9. Алалія як системне недорозвинення мовлення.

Класифікації алалій, причини алалії, мозкові механізми та симптомокомплекс сенсорної алалії, мозкові механізми та симптомокомплекс моторної алалії. Мозкові механізми та симптомокомплекс сенсорномоторної або моторносенсорної алалії.

Ключові слова: алалія, моторна (експресивна) алалія, сенсорна алалія.

*Рекомендована основна література [1, 3, 5]
Рекомендована додаткова література [5, 7, 10]*

**Тема 10. Розлади темпу і ритму мовлення (мовленнєві неврози).
Заїкування. Мутизм.**

Психоневрологічні порушення мовлення. Невротичне (функціональне) та неврозоподібне (органо-функціональне) заїкання. Темпо-ритмічні розлади мовлення несудомного характеру: тахілалія, брадилалія.

Ключові слова: апраксія (кінестетична, конструктивна, кінетична), аритмія, амузія, астереогноз, браділалія, тахілалія, акінетичний мутизм заїкання (невротичне, неврозоподібне), афтонгії.

Рекомендована основна література [1, 3, 5]

Рекомендована додаткова література [5, 7, 10]

Тема 11. Етіологія та патогенез розладів читання та письма.

Етіологія та патогенез алексії та дислексії. Класифікація, механізм дислексії (граматичної, оптичної та тактильної). Етіологія та патогенез аграфії та дисграфії. Класифікація та механізм дисграфії (акустичної, аграматичної та оптичної).

Ключові слова: тактильна алексія, соматоагнозія, аграфія (мовленнєва, моторна, сенсорна, аферентна кінестетична, акустикомнестетична, динамічна, семантична, оптична, оптикомнестетична), дисграфія, дислексія (фонематична, семантична, аграматична, мнестетична, оптична, тактильна).

Рекомендована основна література [1, 3, 5]

Рекомендована додаткова література [4, 8, 9]

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів з модуля «Неврологічні основи логопедії»

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	4	4	4	4	3	3
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	2	2	1	1
Відвідування практичних занять	1	2	2	1	1	3	3	1	1
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	10	2	20	1	10
Робота на практичному занятті	10	2	10	2	10	3	30	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	2	10	4	20	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом		-	77	-	62	-	104	-	60
Максимальна кількість балів: 303									
Розрахунок коефіцієнта: $k=303/60=5,05$									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Модуль «Неврологічні основи мовленнєвої діяльності»

Тема 1. Нервова система та її сенсомоторні області (4 год.).

Завдання: дати письмові відповіді:

- визначити закономірності формування нервової системи в онтогенезі;
- намалювати і підписати органогенез головного мозку;
- здійснити порівняльний аналіз пропорцій черепа новонародженої та

дорослої людини;

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.
2. Здатність до критичного мислення – 1 б.
3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі неврологічних основ логопедії – 2 б.

Тема 2. Основні етапи психомоторного і мовленнєвого розвитку людини (4 год.).

Завдання: скласти схему нормального психомоторного розвитку дітей:

- перший рік життя;
- другий рік життя;
- третій рік життя;
- дошкільний вік.

Опишіть анатомічну та функціональну асиметрію мозку.

Позначити на малюнках моторну та сенсорні зони (локалізація та функція мовленнєвих зон).

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.
2. Здатність до критичного мислення – 1 б.
3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі неврологічних основ логопедії – 2 б.

Модуль «Патологія нервової системи»

Тема 3. Чутлива система і симптоми її ураження (4 год.).

Завдання: написати конспект теми: «Вегетативна нервова система. Функції симпатичної та парасимпатичної частини вегетативної нервової системи». Здійснити порівняльний аналіз симптоматики центрального та периферичного паралічів. Замалювати різновиди паралічів та парезів. Опрацювати схему будови рухів по М.О. Берштейну.

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.
2. Здатність до критичного мислення – 1 б.
3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі неврологічних основ логопедії – 2 б.

Модуль «Неврологічні основи патології мовлення»

Тема 4. Порушення вищих коркових функцій (4 год.).

Завдання:

- замалювати вогнище ураження різних варіантів агнозій: зорова, слухова, смакова, просторова, тактильна.
- заповнити таблицю:

Варіанти агнозій	Патологія гностичних функцій

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.
2. Здатність до критичного мислення – 1 б.
3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі неврологічних основ логопедії – 2 б.

Тема 5. Порушення мовлення внаслідок вроджених і набутих органічних уражень центральної і периферичної нервової системи (4 год.).

Завдання: скласти порівняльну характеристику симптомів при різних формах афазій (при ураженні скроневої, тім'яної, лобової зони). Скласти клініко-неврологічну характеристику розладів алалій при локальних ураженнях мозку. Намалювати локалізацію вогнищ ураження сенсорної, моторної та сенсомоторної алалії.

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.
2. Здатність до критичного мислення – 1 б.
3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі неврологічних основ логопедії – 2 б.

Модуль «Реактивні порушення мовлення у дітей»

Тема 6. Етіологія та патогенез розладів читання та письма (4 год.).

Завдання: описати нейропсихологічні механізми специфічних порушень письма і читання (описати мозкову організацію процесу письма і читання).

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.
2. Здатність до критичного мислення – 1 б.
3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі неврологічних основ логопедії – 2 б.

Тема 7. Розлади темпу і ритму мовлення (мовленнєві неврози) (2 год.).

Завдання: охарактеризувати неврологічну симптоматику тахілалії, брадилалії. Заповнити таблицю: «Клінічна характеристика форм заїкуватості».

Симптоматика	Форми заїкання		
	Невротична	Неврозоподібна	Неврозоподібна з невротичними

			нашаруваннями
--	--	--	---------------

Критерії оцінювання:

1. Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б.
2. Здатність до критичного мислення – 1 б.
3. Здатність продемонструвати розвиток власного професіоналізму в галузі неврологічних основ логопедії – 2 б

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

№ МКР	Форма проведення	Критерії оцінювання	Кількість балів
МКР 1	Тестування «Неврологічні основи мовленнєвої діяльності» (25 тестових завдань)	Правильна відповідь на тестове завдання	1 бал
МКР 2	Письмова форма; виконання аналітичного завдання	1. Здатність продемонструвати знання змісту модуля	15 балів
		2. Здатність продемонструвати високий рівень грамотності писемного мовлення	10 балів
МКР 3	Письмова форма; виконання практичного завдання	1. Здатність продемонструвати знання змісту модуля	20 балів
		2. Здатність продемонструвати високий рівень грамотності писемного мовлення	5 балів
МКР 4	Тестування «Реактивні порушення мовлення у дітей» (25 тестових завдань)	Правильна відповідь на тестове завдання	1 бал

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Письмова.

Критерії оцінювання завдань

За перше завдання (репродуктивного характеру) – тах 10 балів за правильну відповідь, яка демонструє знання і розуміння теоретичного матеріалу.

За друге завдання (аналітичне) – тах 10 балів за правильну, розгорнуту відповідь, з наявним аналізом та аргументацією власної позиції щодо змісту питання.

За третє завдання (практичне) – тах 20 балів за правильну, розгорнуту відповідь, яка на достатньо високому рівні презентує сформованість у

студента професійних компетентностей у галузі неврологічних основ логопедії.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

Питання репродуктивного і аналітичного характеру

1. Охарактеризуйте загальну класифікацію будови нервової системи.
2. Проаналізуйте типи нейронів за будовою.
3. Охарактеризуйте шляхи передачі нервового імпульсу; види нейронів та їх функціональні відмінності.
4. Охарактеризуйте функції лікворної системи мозку. Поясніть утворення і циркуляцію спинномозкової рідини.
5. Поясніть біологічне значення головного мозку.
6. Поясніть особливості анатомічної та мікроскопічної будови головного мозку.
7. Охарактеризуйте відділи головного мозку, які відносяться до стовбуру мозку та його функції.
8. Охарактеризуйте 12 пар черепно-мозкових нервів (функцію та локалізацію).
9. Поясніть функції мозочка. Опишіть будову кори мозочка.
10. Дайте характеристику анатомічним структурам, які утворюють довгастий мозок.
11. Охарактеризуйте основні групи ядер таламуса, дайте їх функціональну характеристику.
12. Охарактеризуйте анатомічні структури, які входять до складу кінцевого мозку.
13. Охарактеризуйте півкулі головного мозку. Які борозни їх розділяють?
14. Поясніть, де розташовані кіркові центри рухового, шкірно-м'язового, слухового, зорового смакового та нюхового аналізаторів.
15. Поясніть, де розташовані центри мовлення.
16. Охарактеризуйте поняття «цитоархітектоніка кори». Яка функціональна значимість кожного шару?
17. Поясніть, де розташовані базальні ядра кінцевого мозку та визначте їх функціональну роль.
18. Дайте характеристику зон кори головного мозку.
19. Охарактеризуйте три функціональних блока головного мозку, що забезпечують психічну діяльність.
20. Поясніть міжпівкулеву асиметрію головного мозку та функціональну асиметрію головного мозку.
21. Охарактеризуйте чинники, що призводять до порушень психофізичного розвитку.
22. Охарактеризуйте час патогенних впливів, що призводять до порушень психофізичного розвитку.

23. Охарактеризуйте клініко-педагогічну і психолого-педагогічну класифікацію порушень мовлення.
24. Охарактеризуйте основні складники аналізатору та їх функціональне значення.
25. Проаналізуйте корково-спинальний, корково-бульбарний пірамідний шлях.
26. Охарактеризуйте руховий аналізатор. Поясніть будову сенсомоторних відділів кори головного мозку.
27. Охарактеризуйте корковий слуховий центр; слух і мовлення.
28. Охарактеризуйте кору потиличної доли; зір і мовлення.
29. Охарактеризуйте симптоми периферійного та центрального паралічу.
30. Дайте клінічні характеристики кожної форми афазії. Поясніть психогенні порушення мовлення.
31. Поясніть основні принципи комплексного лікування заїкання.
32. Охарактеризуйте порушення мовлення при розладах аутистичного спектра.
33. Дайте характеристику порушень мовлення у дітей з церебральними паралічами.
34. Охарактеризуйте клінічні форми дитячого церебрального параліча, порушення мовлення при кожній формі.
35. Дайте характеристику клінічним формам дизартрії.
36. Розкрийте профілактичні заходи мовленнєвих порушень та попередження вторинних відхилень.
37. Проаналізуйте загальні питання відновлювальної терапії при афазіях.
38. Дайте порівняльну характеристику клінічним картинам моторної і сенсорної алалії.
39. Охарактеризуйте причини виникнення, локалізацію, клінічну симптоматику дислексії та дизартрії.

Питання практичного характеру

1. Проаналізуйте методи та методики дослідження черепно-мозкових нервів.
2. Визначте фізіологію і патологію 7-го і 8-го пар черепних нервів (малюнки будуть надані на екзамені).
3. Визначте фізіологію і патологію 9-го і 10-го пар черепних нервів (малюнки будуть надані на екзамені).
4. Визначте фізіологію і патологію 11-го і 12-го пар черепних нервів (малюнки будуть надані на екзамені).

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична картка дисципліни

Навчально-методична карта

Навчально-методична карта дисципліни «Неврологічні основи логопедії»

Разом: 120 год., лекції – 28 год., практичні заняття – 14 год., семінарські заняття – 14 год., самостійна робота – 26 год., модульний контроль – 8 год.

Модулі	Змістовий модуль I			Змістовий модуль II		Змістовий модуль III				Змістовий модуль IV	
Назва модуля	Неврологічні основи мовленнєвої діяльності			Патологія нервової системи		Неврологічні основи патології мовлення				Реактивні порушення мовлення у дітей	
Кількість балів за модуль	77 балів			62 бали		104 бали				60 балів	
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Теми лекцій	Нервова система та її сенсомоторні області (1 б.)	Основні етапи психомоторного і мовленнєвого розвитку людини (1 б.)	Неврологічні механізми організації мовленнєвого акту (1 б.)	Система моторики Рухові порушення (2 б.)	Чутлива система і симптоми її ураження (2 б.)	Порушення вищих коркових функцій (1 б.)	Центральні органічні форми мовленнєвих порушень. Дизартрії. (1 б.)	Порушення мовлення внаслідок вроджених і набутих органічних уражень центральної і периферичної нервової системи. Афазія. (1 б.)	Алалія як системне недорозвинення мовлення. (1 б.)	Розлади темпу і ритму мовлення (мовленнєві неврози). Заїкування. Мутизм. (2 б.)	Етіологія та патогенез розладів читання та письма. (1 б.)
Теми практик та семінарських занять	Нервова система та її сенсомоторні області (1 б.)	Основні етапи психомоторного і мовленнєвого розвитку людини (1 б.)	Неврологічні механізми організації мовленнєвого акту (2 б.)	Система моторики Рухові порушення (1 б.)	Чутлива система і симптоми її ураження (2 б.)	Порушення вищих коркових функцій (2 б.)	Центральні органічні форми мовленнєвих порушень. Дизартрії. (1 б.)	Порушення мовлення внаслідок вроджених і набутих органічних уражень центральної і периферичної нервової системи. Афазія. (1 б.)	Алалія як системне недорозвинення мовлення. (1 б.)	Розлади темпу і ритму мовлення (мовленнєві неврози). Заїкування. Мутизм. (1 б.)	Етіологія та патогенез розладів читання та письма. (1 б.)
Робота на практичних і семінарських заняттях	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	20 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів
Самост. робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Вид поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			Модульна контрольна робота 2 (25 балів)		Модульна контрольна робота 3 (25 балів)				Модульна контрольна робота 4 (25 балів)	

Всього: 303 бала; К=303/60=5,05

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова):

1. Бадалян Л. О. Невропатология: Учебник для студ. дефектол. фак. высш. пед. учеб. заведений / Л. О. Бадалян. — 2-е изд., испр. — М. : Издательский центр «Академия», 2001. — 384 с.
2. Гуровец Г. В. Детская невропатология. Естественно-научные основы специальной дошкольной психологии и педагогики : учеб. пособие для студ. сред. спец. учеб. заведений / Г. В. Гуровец; под ред. проф. В. И. Селиверстова. — М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2010. — 303 с.
3. Ляпидевский С. С. Невропатология. Естественные основы специальной педагогики : Учеб. для студ. высш. учеб. заведений / Под ред. В. И. Селеверстова. — М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС. — 2000. — 384 с.
4. Махукова Т.В. Неврологічні основи логопедії. — Старобільськ.: Видавництво: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2015 р. — 135 с.
5. Томіч Л.М. Невропатологія та неврологічні основи логопедії. Курс лекцій. / Л.М.Томіч. — Бердянськ: Вид. Ткачук О.В., 2010. — С.26-39

Додаткова:

1. Анохин П. К. Принципиальные вопросы общей теории функциональных систем / П. К. Анохин. — М., 1999. — 237 с.
2. Безруких М. М., Сонькин В. Д., Фарбер Д. А. Возрастная физиология (физиология развития). Учебное пособие для студентов педагогических и психолого-педагогических ВУЗов. 4-е издание / М. М. Безруких, В. Д. Сонькин, Д. А. Фарбер — М.: АКАДЕМИЯ, 2009. — 112 с.
3. Выготский Л. С. Развитие высших психических функций / Л. С. Выготский. — М., 2000 — 245 с.
4. Корнев А. Н. Нарушения чтения и письма у детей: Учебнометодическое пособие / А. Н. Корнев. — СПб.: МиМ, 1997. — 286 с.
5. Леонтьева Н. Н., Маринова К. В. Анатомия и физиология детского организма / Н. Н. Леонтьева, К. В. Миронова. — М.: Просвещение, 1990. — 346 с.
6. Пашковський В. М. Методична розробка для самостійної роботи студентів. Вікові особливості зорового, слухового, вестибулярного, смакового, нюхового аналізаторів. симптоматика їх порушень в залежності від рівня ураження / В. М. Пашковський. — Чернівці, 2009 р. — С. 12.
7. Плиська О. І. Фізіологія вищої нервової діяльності та сенсорних систем : Посібник. — К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. — 285 с.
8. Хоменко П. В. Вікові особливості моторики людини: Навчальний посібник / П. В. Хоменко. — Полтава, 2005 — С. 28.
9. Анатомія, фізіологія, еволюція нервової системи. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://pidruchniki.com/1488052252965/meditsina/rozvitok_tsentralnoyi_nervovoyi_sistemi (Назва з екрану).

10. Портал медицинской электронной книги: [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://6years.net/index.php?do=static&page=Gigiena>
11. Развитие головного мозга новорожденного по месяцам. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://vamporada.info/?p=1559> (Назва з екрану).
12. Развитие нервной системы. Курс лекций. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.lnu.edu.ua/faculty/bzhd/Valeo/Lekcia_1.pdf.